

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

Glasilo za kmetijstvo in deželno kulturo.

Izdaja

c. kr. kmetijska družba štajerska.

Nemški ureduje generalni tajnik
ces. svetovalec **Friderik Müller.**

Na slovensko prelagal
nadučitelj **Jožef Mešiček** v Sevnici.

Vsebina: Iz razprav centralnega odbora. — Zakonita določila o eksekuciji na nepremično imovino. — Razne reči: Ribarstvo kot postranski posel kmetijstva. O tvorjenju toče in streljanju proti nevihti. O zatoru svinjske kuge. Spomin pri čebelah. — Uradne vesti. — Tržna poročila.

Iz razprav centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe štajerske

v njega seji dne 4. maja 1899.

Navzoči so bili: Predsednik Nj. Prevzvišenost gospod Adalbert grof Kottulinsky kot prvomestnik; zastopnik vlade gospod c. kr. namestniški svetnik Henrik baron Hammer-Purgstall; zastopnik štaj. dež. odbora gospod deželni odbornik Franc grof Attems; centralni odborniki gospodje: Arnold Damian, Karl vitez pl. Haupt, Rainer Hosch, Jožef Lenko, dr. Ivan grof Meran, Egon vitez pl. Pistor, Dr. Henrik Reicher, Jožef Sutter, Ivan Thnhhart, Albert Zech, Leon Zedlacher in generalni tajnik, gospod ces. svetnik Friderik Müller, ob enem kot zapisnikar. Drugi gospodje so opravičeni.

Predsednik pozdravi novo izvoljenega odbornika gospoda Arnolda Damian.

Predlog zastran razdelitve žvepla v zatiranje plesnobe. Poročevalec gospod vitez pl. Pistor. Vinarski odsek predlaga:

Deželnemu odboru izreče se zahvala, da je napravil skladišča za žvepleni prah v Gradcu in Mariboru in se dalje naprosi, da ustanovi že zdaj taka skladišča za Ptuj, Ljutomer in Radgono, ter v prihodnje še po drugod.

Po nasvetu poročevalca je ta predlog sprejet.

Predlog zastran delitve neobrestnih posojil takim posestnikom, ki so vsled trtne uši prišli v stisko. Poročevalec gospod vitez pl. Pistor.

Predlogi vinarskega odseka se glase:

K delitvi posojil naj se pritegnejo zaupni možje.

Posojila naj se privolijo v znesku do 40 kr. za kvadratni seženj, in

za dovolitev takih posojil naj se poleg hipotečnega kredita ozira tudi na osebni kredit prosilca.

Po priporočbi poročevalčevi sprejmejo se ti predlogi s pristavkom, da se za zaupne može predlagajo v vsakem vinarskem okraju obstoječe komisije za pokončevanje trtne uši.

Predlog, zastran uvažanja trt iz okuženih v neokužene kraje. Poročevalec gospod vitez pl. Pistor.

Poročevalec podpira predlog vinarskega odseka, da centralni odbor energično ugovarja proti takemu postopanju. Predlog je sprejet.

Predlog vinarskega odseka, delovati na to, da se razmere glede občinskih potov izboljšajo. Poročevalec gospod vitez pl. Pistor.

Gospod vladni zastopnik opozori na to, da je v obstoječih zakonskih določilih v tem oziru poskrbljeno, zato se sklene, deželni odbor naprositi, da okrajnim zastopnikom naroči, svoje nadzorne pravice nad občinskimi poti se posluževati na obsežen način.

Prošnja prve štajerske mlekarške zadruga, da bi se njeno prosilno pismo za podporo priporočilno predložilo c. kr. poljedelskemu ministerstvu. Poročevalec gospod Thunhart.

Po nasvetu poročevalčevem se sklene, prošnjo podpirati.

Nasvet zastran prošnje za državne podpore za leto 1900. Poročevalec generalni tajnik.

Po nasvetu poročevalčevem se sklene za leto 1900 prositi nastopnih državnih podpor:

za pouk v poljedelstvu	
in gozdarstvu . . .	6.000 gld.
za delitev lanenega	
semena	500 „
za delitev mlekarškega	
orodja	1.500 „
za pospeševanje sad-	
jarstva	3.000 „
za pospeševanje vi-	
narstva	1.500 „
za pospeševanje hme-	
ljarstva	500 „
za pospeševanje go-	
vedarstva	18.000 „
za pospeševanje svi-	
njereje in ovčarstva	2.300 „
za pospeševanje ri-	
barstva	1.000 „
za pospeševanje pe-	
rutninarstva	500 „
za pospeševanje če-	
belarstva	200 „
	skupaj 35.000 gld.

Vabilo kmetijske družbe salcburške, da se potrebno vkrene v dosego enotnih dobavnih pogojev in ugodniših tarifnih določil za Tomasovo žlindro. Poročevalec gospod Walz, ker je on zadržan, pa generalni tajnik.

Sklene se, vabilo izpolniti.

Prošnja občine Wernersdorf za prispevek v napravo postaje za streljanje proti nevihti. Poročevalec gospod vitez pl. Pistor.

Sklene se prošnjo odbiti, ker nedostaje takega zaklada.

Predlog vinarskega odseka potrebno ukreniti, da se naznanilo

Martina Scheidbacher zastran prodaje za narejanje umetnega mošta potrebnih substancij oblastveno prepove. Poročevalec gospod vitez pl. Pistor.

Se bo na podlagi že obstoječega sklepa pri c. kr. namestniji ovadilo.

Kmetijsko društvo v Radvanju

prosi za priporočilno predložbo prisilnega pisma za podporo za leto 1900. Poročevalec generalni tajnik.

Priporočilna predložba se sklene.

Kmetijska družba za južni Štajer pošlje svoja pravila in prosi za podpiranje svojega prizadevanja.

Se vzame na znanje.

Zakonita določila zastran eksekucije na nepremično imovino s prisilnim oskrbovanjem in prisilno dražbo.

Pripoveduje dr. C. pl. K.

2. Prisilna dražba.

Prisilna dražba ima namen, s prodajo dolžniku lastne nepremične imovine ali deleža take imovine doseči poplačilo izvršilne terjatve priganjajočega upnika (izvršitelja).

Dražbeno postopanje loči se na dva glavna oddelka, v izterjevanje, prodajo eksekutivnega predmeta in poplačevanje upnikov iz izkupila.

Izterjevalno postopanje obstoji redno iz naslednjih delov, namreč: iz dovoljenja prisilne dražbe, cennitve nepremičnine, določbe dražbenih pogojev in dražbenega roka.

Dovoljenje dražbe je pri vknjiženih nepremičninah v bremenskem listu dotične vloge uradoma zaznamovati in ta zaznamba ima posledek, da se dovoljena dražba more izvesti proti vsakemu naslednjemu pridobitelju in da ima upnik, kateremu na korist se je zaznamba vknjižila, glede poplačila svoje izvršilne terjatve s pripadki vred iz dražbenega izkupila prednost

pred vsemi osebami, katere si šele pozneje pridobijo knjižne pravice do nepremičnine ali dražbo nepremičnine dosežejo.

Predlogu na začetek dražbenega postopanja mora biti priloženo listinsko potrjilo, da je dolžnik (eksekut) lastnik nepremičnine, kakor tudi o pravicah in bremenih, obstoječih na nepremičnini (zemljiškoknjižni izpisek).

Vsled principa, da mora biti dražbeno postopanje enotno, se po knjižni zaznambi začetka dražbenega postopanja, dokler je zadnje v tiru, posebno dražbeno postopanje zastran tiste nepremičnine ne more več začeti.

Vsi upniki, katerim se dražba dovoli, pristopijo v tem slučaju že pričetemu dražbenemu postopanju in morajo tisto sprejeti v stanu, v kakoršnem se nahaja ob času njih pristopa.

Po preteku najmanj treh tednov od dražbenega dovoljenja se cennitev nepremičnine uradoma zakaže in izvede; s cennitvijo se ob

enem popiše in ceni pritiklina nepremičnine.

Ta cenitev se more na predlog priganjajočega upnika ali dolžnika opustiti, ako je bila nepremičnina že cenjena, ako od cenitve ni več preteklo nego eno leto in se bistvene premembe na nepremičnini niso dogodile.

K cenitvi prevzame se eden ali dva zaprisežena izvedenca, katera določi sodnija. Priganjajoči upnik ali dolžnik pa moreta predlagati, da se radi pristranosti ali iz drugih razlogov namesto imenovanega izvedenca imenuje drugi.

Takoj ko dojde cenilni zapisnik, ukrene sodnija uradoma, da se določijo dražbeni pogoji.

Ako predlogu za dovoljene dražbe ni priložen načrt dražbenih pogojev, tedaj pozove sodnija priganjajočega upnika (izvršitelja), da tekom določene dobe predloži tak načrt ali ga pri sodniji na zapisnik pove, sicer bi se dražbeno postopanje ustavilo.

Ako vstrezajo predloženi pogoji zakonitim predpisom, tedaj se potrdijo, drugače pa se določi narok, kateremuse povabijo stranke in stvarni upravičenci in potem določi dražbene pogoje sodnija, ozirajoč se na zakonite predpise.

Dražbeni pogoji morajo obsežati:

Natančno oznamenilo nepremičnine z napovedbo pritikline, določbo o načinu in visokosti vadija, oznamenilo služnosti, preživitkov in drugih bremen, katera mora zdražitelj prevzeti brez vstevanja v izkupilo, napovedbo naj-

niže ponudbe, določila o poplačilu izkupila, napoved časa za prehod nevarnosti, uživanja in bremen, določila o času in pogojih izročitve nepremičnine zdražitelju in vknjižbe njegove lastninske pravice.

Vadij (varščina) mora znašati, ako se po predlaganju drugače ne določi, deseti del cenilne vrednosti nepremičnine s pritiklinami vred.

Sodniku se more dati v dražbenih pogojih pooblastitev, da priganjajočemu upniku, ako se vdeleži dražbe, ali dražbenikom, kateri imajo na nepremičnini vknjižene tirjatve, položitev varščine, do cela ali deloma odpusti.

Od največ ponujajočega položeni vadij se obdrži v sodni hrambi do popolne izpolnitve vseh, po dražbenih pogojih zdražitelju pristojen obveznosti ali do pravnomočne odpovedbe domika.

Najmanjša ponudba znaša pri hišah polovico, pri graščinah in zemljiščih dve tretjini; po predlaganju more sodnik določiti viši znesek kot najmanjšo ponudbo.

Četrti del izkupila položiti je pri sodniji v gotovini tekom 14 dni po pravnomočnosti domika; ostanek se ima pri sodniji v gotovini položiti v dveh enakih delih tekom dveh mesecev po pravnomočnosti domika; položeni vadij se more porabiti v dopolnitev zadnjega odplačila izkupila.

Zdražitelj mora izkupilo obrestovati od dneva domika pa do položnega dne.

Te obresti kakor obresti v gotovini položenih odplačil izkupila pridejo v razdelbno maso.

S privolitvijo dolžnika in knjižnih upnikov more sodnik zastran poplačila izkupila drugače določiti.

Ako se izkupilo pravočasno in pravoredno ne položi, se vrši po predlaganju dolžnika, priganjajočega upnika ali hipotečnih upnikov na stroške in nevarnost zamudnega zdražitelja zopetna dražba nepremičnine.

Nevarnost po dražbi prodane nepremičnine preide z dnevom podelitve domika na zdražitelja. Od tega dne so njegovi vsi pridelki in dohodki nepremičnine.

Nasproti pa zadenejo njega od tega trenutka vsa bremena, davki in javne davščine in mora na račun izkupila prevzete dolgove obrestovati.

Izroči pa se nepremičnina, kakor tudi prodana pritiklina zdražitelju, ter se njegova lastninska pravica vknjiži šele potem, ko je izpolnil vse dražbene pogoje.

Ko so se sestavili dražbeni pogoji, določi sodnija z javnim oklicem (ediktom) rok dražbe in sicer tako, da preteče med odredbo roka in med rokom samim najmanj mesec dni.

Hipotečni upniki se pozovejo, da najkasneje 8 dni pred dnevom dražbe izjavijo pri izvršilni sodniji, ali zahtevajo v gotovini plačilo svojih terjatev; opustitev take izjave velja za privolitev, da zdražitelj prevzame dolg.

Lastnik mora dopustiti, v primernih urah po dnevu na prodaji stoječo nepremičnino ogledovati.

Dražba se vrši javno in navadno na sedežu sodišča.

Začne se dražba z oklicem stvari. Na zahtevanje prečitajo se potem dražbeni pogoji.

Sodnik naznani potem visokost javnih davščin, izjave upnikov, če zahtevajo plačilo v gotovini ali če privolijo, da zdražitelj dolg prevzame, potem pa pozivlje na dražbo.

Ta poziv se sme zgoditi šele ko je pol ure preteklo, odkar se je razprava pričela.

Dolžnik je od dražbe izključen.

Ponudbe namestnika se smejo dopustiti le tedaj, ako je pravica namestovanja dokazana z javnimi listinami ali javno poverjenim pooblastilom.

Te listine se pridržijo pri sodniji.

Ponudbe, ki ne vstrezajo določenim dražbenim pogojem, zlasti ponudbe takih oseb, katere, ne da bi bile položitve vadija oproščene, v dražbenih pogojih zahtevani vadij niso položile, se ne pripustijo.

Vsak ponudnik je na svojo ponudbo vezan dotle, da se odda višja ponudba.

Dražba se nadaljuje, dokler se oddajo večje ponudbe. Na zahtevanje se more posameznim ponudnikom dati čas za premislek.

Dražba se sklene, ako se navzlic dvokratnemu nagovoru tekom petih minut po drugem nagovoru ne odda višja ponudba.

Konec dražbe se oznani.

Na to sledi pouk sodnika o razlogih, iz kojih se more proti podelitvi domika ugovarjati.

Tak ugovor se more podati le pri dražbeni razpravi. Razlogi za

ugovor so deloma materijalni, največ pa formalni, in dražbo vodilni sodnik mora stranke o tem natančno poučiti.

Reši se pa dražbena razprava ali s podelitvijo ali z odrekom domika.

Proti sodnemu sklepu, ki rešuje dražbeno razpravo, je rekurz dopusten, ali vložiti ga more le oseba, ki je bila pričujoča pri dražbeni razpravi in je imela pravico ugovarjati, in le iz nastopnih štirih razlogov: zakonit razlog ugovora, ako se je tisti brez uspeha navedel pri dražbeni razpravi, spisom nasprotni sklep domika, dejstvo, da se je ponudba napravila na drugo zemljišče, naposled dejstvo, da se rekurentu kot zdražitelju domik ne bi imel podeliti ali pod drugimi kakor v rzsodbi navedenimi razlogi.

Proti odreku domika se sme pritožiti le taka stranka, ki pri dražbeni razpravi ni ugovarjala proti podelitvi domika in samo na podlagi nasprotja s spisi ali če ni bilo zakonitega razloga za preložitve.

Ko je domik odrekajoči sklep dosegel pravno moč, je največ ponujajočemu na njegovo zahtevanje vrniti položeno varščino.

Zopetni predlog za dražbo staviti se mora tekom mesec dni odkar je odrek domika zadobil pravno moč in staviti ga more le priganjajoči upnik.

Ako se to ni zgodilo, se postopanje ustavi, in se za tisto terjatev zopetna dražba izvršilu pod-

vržene nepremičnine more predlagati šele po preteku pol leta.

S podelitvijo domika zadobi zdražitelj lastnino po dražbi prodane nepremičnine ali deleža od nepremičnine.

S tem trenutkom preidejo na zdražitelja vsa bremena, nevarnost in vsi dohodki.

Ako je bila po dražbi prodana nepremičnina ob času podelitve domika v prisilnem oskrbovanju, tedaj preide to prisilno oskrbovanje ipso iure (po pravu samem) v oskrbovanje na korist zdražitelju.

Ako se predlaga, more se tudi zdražitelj imenovati za oskrbnika.

Po izpolnitvi vseh dražbenih pogojev vknjiži se lastninska pravica zdražitelja, vendar le ako on sam predlaga, ter se mu fizično odda kupljeno blago s pritiklinami, in če potreba, se tisto siloma izprazne.

Zdražitelj more predlagati vknjižbo svoje lastninske pravice, prenos z nepremičnino združenih knjižnih pravic, naposled izbris vseh na dražbeno postopanje se nanašajočih zaznamb (zaznambe dražbe, določitve dražbenega roka, podelitve domika) že pred razdelitvijo izkupila, to je poprej omenjenim postopanjem v poplačilo upnikov, o katerem se bode govorilo v prihodnjem spisu in o katerem bodi zdaj le toliko povedano, da se vrši pod nadzorstvom izvršilne sodnije.

Pogoj je samo ta, da ima sodnija v rokah dokaz o pravočasni in redni izpolnitvi vseh dražbenih pogojev.

Razne reči.

Ribarstvo kot postranski posel kmetijstva.

Spisal Krakofžik, učitelj na poljedelski šoli v Grottenhofu.

I.

Nekdaj je bilo vodovje naše lepe zelene Štajerske na glasu, da je ribnato, in pridelke domačega ribništva, štajerske krape, hvalili so zarad izbornosti daleč čez deželne meje. Žalibog, da se je kakor marsikaj družega izpremenilo tudi to; nekdanji mnogobrojni ribniki srednje in spodnje Štajerske so izginili do cela, ali pa, z malimi izjemami, žalostno životarijo; staroštajerski krap diči mizo dandanašnji kot „Galičan“ o božiču in v postu, o lepih dneh pa, ko so se izletniki za nekoliko krajcarjev nasitili z blago dišečimi postrvami, ostal je še le spomin. In vendar tekó naše stare reke in potoki kakor nekdanj, pošiljajoč svojo vodo zdaj čisto, zdaj kalno v staro častitljivo Donavo.

Prirodni dogodki, kakor vsled nespametnega posekavanja gozdov vsako leto nastajajoče povodnji v pomladi in po hudem dežju in velikem snegu, kakor tudi sploh opazovano utekanje vode po zimi in ob veliki suši, marsikatero premembe v pretakanju in naplavinah naših tekočih vodá uplivalo so res kvarljivo na ribstvo; veliko število ribam sovražnih živali res zatira zdaj bolj nego prej, zlasti mladi ribji zarod, ali najhujši sovražnik

je ribam človek, kateri z nepri-merno svojo regulacijo rek in potokov, s svojimi novodobnimi občili in svojimi obrtnimi napravami, s prestopkom postavno prepovedanega lovskega časa, lovom z gostimi mrežami, umetno lučjo, otrovom in strelnimi sredstvi uničuje vse, kar se giblje v vodi.

Noben misleč človek ne bode tajil, da so varstvene in vravnalne zgradbe večkrat za celi kraj živa potreba, z druge strani pa se mora povdarjati, da se take stavbe dadó napraviti brez povišanja stroškov tako, da se jemlje ozir na interese mejašev in na interese ribištva. Nobenemu ribolovnemu vpravičencu ne bode na misel prišlo, odpraviti plavski in ladijski promet, ako se le ta drži svoje mere.

Še celó z raznimi obrtnijskimi ter industrijalnimi podjetji bi se zamogel ribar sporazumeti, ako bi le bila tudi tista nekoliko prijenljiva, in ako bi jih v slučaju, da jim take naklonjenosti manjka (kar se največkrat pripeti), primerna postavna določila, ki bi seveda ne smela ostati samo na papirju, prisilila, ozirati se na interese ribništva. Naj nikdo ne reče, da bi to ne bilo mogoče! Kar se doseže v obrtnijskih državah, n. pr. na

Angležkem, to bi se vendar dalo doseči tudi v deželi, kakor je Štajerska, ki je primeroma precej revna na obrtnih podjetjih, treba bi bilo le nekoliko dobre volje. Da je in mora biti škoda velika, ki jo povzročijo obrtna podjetja z vpeljavo bodisi mehanično (žagovino, manganovino i. dr.), bodisi kemično onečiščene vode, posnamemo lahko iz tega, da n. pr. dvoletna postrv v vodi z obsežkom 5 mg klorovnatega apna na 1 liter vode pogine v 26 minutah, 10 mg črslane kisline na 1 liter vode v 45 min., 10 mg karbolne kisline na 1 liter v 7 min. 1000 mg milnice na 1 liter v 1 uri, 1000 mg sode na 1 liter vode v $2\frac{2}{3}$ ure. V tako pokvarjeni vodi pa poginejo tudi vse majhne živalice, najvažniši živež našim ribam, tako da se mora riba, če bi ji tudi ne šlo ravno za življenje, vsled pomanjkanja živeža preseliti ali pa lakote poginiti. Drugo pa, kar se je ljudem vselej predbacivalo, dalo bi se ob primernem pritisku dosti lažje doseči s času primerno ribarsko postavo, katere že več let željno pričakujemo, nego z besedami, tiskanimi in netiskanimi.

II.

Ako se pri katerem podjetju podstati predrugačijo, podjetje pa naj bi obstalo kakoršno je bilo, tedaj ga je pač treba pristrojiti tem novim podstatim. To velja v nekotiki meri tudi o novodobnem ribarstvu. Dandanašnji mora pač ribar računati z okolščinami, v I. delu navedenimi, v kolikor se

odpraviti ne dadó, na kratko povedano: stegovati se mora po odeji. Popustil bode v takih razmerah intenzivno ribarstvo po dolgih tokovih rek, zato pa bode toliko večjo skrb imel z majhnimi tokovi, ako so pripravi za ribarstvo in se pečal, če razmere to dopuščajo, z vzgojo rib po ribnikih. Z večjo sprevidnostjo bo znabiti mogoče oživeti zopet zelo zanemarjene in dostikrat nedonosne veče vode. Navzdol gre, kakor znano, hitreje nego navzgor!

Skrbni vodar si bode torej pred vsem prizadeval, ohraniti in pomnožiti ribstvo svojega okoliša, ter se čvrsto protivil nameravanim daljnim obrtnijskim napravam brez primernih priprav za odvrčanje škodljive pokvarjene vode (rovov, jarkov, jam za ocejanje); pri novih uravnavah vodâ nasvetoval in zahteval bode primerne priprave za varstvo svojih rib, posebno pa deloval na to, da se bode spoznanje o vrednosti dobro vrejenega ribarstva zmeraj bolj razširjalo med kmetskim ljudstvom in da postave, ki se bodo morda izdale za varstvo ribarstva, ne bodo ostale prazne besede. Kjer pa so razmere take, da prirodna razmnožba raznih vodnih prebivalcev ni mogoča, tamkaj pa se bode ribar poprijel tako imenovanega umetnega ribarstva.

III.

Poprej pa, ko bo kedo pričel z umetnim ribarstvom in z nastavljanjem rib v tekoče vode in ribnike, bode moral presoditi, kaj in koliko sme nastaviti. Vsaka voda

ni za vsako ribo, tako z ozirom na svojo toplino in svojo vsebino zraka, kakor tudi z ozirom na prirodno hrano, ki se tudi po ribnikih z najboljšimi živili ne more popolnoma nadomestiti. Riba mora imeti, kakor vsaka druga žival, svoj prirodni živež, ki jo boljše in zanesljiviše redi nego še toli priporočena in baje preizkušena umetna hrana. Plemenske ribe posebno postrvskega plemena naj se nikdar ne krmijo z nadomestno hrano in naj se kolikor mogoče jemljejo le iz tekočih vodâ, ako hočemo dobiti zdrav, lepobarvni ribji zarod. Za vodovje, ki je predmet teh vrstic, in v katerem se goji zlasti domača potočna postrv (*trutta fario*), ameriška šarenca (*Salma fontinalis*) kalifornska mavričasta postrv (*S. v. trutta iridea*), kakor tudi še lipan (*Salmo thymallus*), je poleg primerne vsebine kislega v vodi največe važnosti nje poletna toplina. V tem ko šarenke toplino med 10 do 12° R redkokdaj prebijejo, uspevata potočna postrv in lipan še do 18° R in mavričasta postrv se počuti pri 20° R še prav dobro, kar jo posebno usposobi za ribarstvo v ribniku, bodisi, da se goji sama za-se ali pa med krapji v mrzlejših ribnikih. Vedno pa je zelo važna tudi vsebina zraka poleg topline v vodi, mogoče je celo, ribe privaditi viši toplini, ako se ob enem skrbi, da se nahaja v vodi več zraka. Zraven pa se tudi ne sme pozabiti, ozir jemati na to, kako hitro voda teče, ter kakšno je dno in obrežje. Na-

posled bode ribar svojo vodo presodil še v tem pogledu, ali ima dovolj prirodne hrane za ribe. V vodi se nahaja mnogo drobnih živali: nalivk, kolarčic, koščaric, mušjih ličink, ki z drugo hrano redijo ribo vse življenje, posebno pa ugajajo mladim. Od večje ali manjše obilice tega nižjega živalstva bode zavisno, ali bo srednje močen potok na kilometer priredil 100 ali 500 nasadnih rib.

IV.

Vselej, kedar se sproži kaka nova ideja in se hoče udomačiti, pojavi se tudi precej dvomljivcev in neverjetnežev. Taka je bila in je po marsikaterih deželah še zdaj s tako imenovanim „umetnim ribarstvom“. Je pa tudi ta beseda zelo neprikladna — zakaj vse umetno ribarstvo obstoji samo v tem, da se podpira drstitev vlovljenih rib in se daje varstvo ribjemu zarodu dotlé, da je sposoben za nasad. V prosti vodi napravi ob času drstitve riba drstnica z repom v prodnata in debelopeščena tla majhno jamico in odloži tja svoje ikre, spremljajoči samec pa razlije čez nje svoje seme (mleko).

Taka mesta, kjer se naše postrvi drstijo, v novembru in decembru vsak večak takoj spozna pesek je kakor bi bil presejan in z nekoliko previdnostjo je mogoče opaziti nekatere postrvi drstnice pri drstitvi, pa tudi mlajše postrvi in lipane, ki se nadejajo slastne jedi.

Vsled naglega vodnega toka se mnogo iker še ne oplodi, mnogo jih voda odnese, pesek zasuje,

druge požró ribe, ptice, vodne miši, žabe, belouške, vodni hrošči in ličinke žuželk. Med dolgim časom razvoja se od 1000 iker gotovo 990 pogubi. Iz tega se pokaže velika vrednost umetne odgoje; vse ikre nepoškodovane ohraniti, oploditi, popolnoma izvaliti, in okoren zarod varovati škodljivih vplivov in sovražnikov ter ga potem izpustiti v pripravno vodovje, da se nadalje razvija v popolne ribe za porabo in prodajo.

Ribar pa ima tudi v svoji moči, lepe plemenske ribe za čvrsti ribji zarod odbrati, kakor se to zgodi tudi pri drugih živali.

Treba je seveda pri odbiranju rib za drstitev poznati ribe po spolu, kakor tudi če so tiste zrele za drstitev, ter priučiti se nekoliko potrebne ročnosti; težko to sicer ni, le iz knjige se priučiti ne dá, temveč pri praktičnem ribarju.

Začetniku sploh svetujemo, da saj prvo leto naroči oplojene ikre iz dobro znanih ribjih zavodov, n. pr. pri Köttl-u v Redl-Zipfu, na Salcburškem, v Veldenu in Payerbachu, od domače postrvi velja tisoč iker približno 3 gld. in od ameriške 4 gld.

(Dalje prihodnjič.)

O tvorjenju toče in streljanju proti nevihti.

Slovenska Bistrica, 15. maja.

Odkar smo pred tremi leti pričeli streljati proti toči in dosegli nedvomnih uspehov, zanimajo se za to stvar vedno širši krogi, in sicer ne le na Štajerskem in v sosednih deželah, marveč tudi v inozemstvu. Iz Nemčije, Francije, Italije, celo iz Rusije od ravnatelja cesarskih ruskih vinogradov v Kavkazu došla so prosilna pisma za natančen popis tukajšnjega streljanja proti toči. Italijansko poljedelsko ministerstvo je lansko leto poslalo semkaj še posebno komisijo z gospodom Dr. C. Ottavi, parlamentnim članom in izdajateljem časopisa „Il Coltivatore“ na čelu, da se na licu mesta pouči o naših pripravah za streljanje proti toči. Dr. Ottavi je o tem natančno poročal v številkah 31, 32 in 34 svojega časopisa in pridejal tudi

slike utic in topičev za streljanje.

Po njegovi izpodbudi napravile so se na raznih krajih strelne postaje in je zlasti okoli Vičence bojda že nad 100 takih postaj v delovanju. Medtem pa so se bavili tudi učenjaki s teorijo tega vprašanja, kako bi se dal razložiti učinek streljanja proti tvorjenju toče.

Kakor se je dozdej mislilo, pada iz ledene zračne visočine sodra (babje pšeno) v spodnje oblake, kjer se delajo okoli sodre ledene plasti in se tako naredijo točna zrna. Temu nasprotuje ob nevihti s točo večkrat opazovani prikaz, da se dela toča največ v prav nizkih oblakih, ob eni strani pogorja, tako, da če stojimo nad oblaki na gori, imamo solnčno vreme s čisto jasnim nebom, dočim

divja spodaj nevihta s točo. Po takem pa tudi odpade ugovor, ki se večkrat sliši zoper streljanje proti toči, da stojé oblaki previsoko, da bi jih strel dosegel in na nje uplival. Oblaki s točo stojé po mojem opazovanju navadno 800 do 1000 m visoko, nad 1200 m redkokdaj.

V novejšem času bavit se je profesor C. Marangoni v Florenci s tem vprašanjem in svoje nazore o odvracanju toče s streljanjem razložil v nekem predavanju pred akademijo v Florenci.*) Maragoni tudi dokazuje, da se dela toča v spodnjih oblakih, in torej zametuje teorijo, po kateri bi bil vzrok toči iskati v viših zračnih plasteh. On se strinja s staro, že po učenjaku Volta obrazloženo teorijo: „Mrzota se napravlja na mestu po izhlapevanju vode, povečbo toče pa povzročuje elektrika“.

Čez oblake pihajoči suhi veter izhlapeva vodne kaplje v zgornjih plasteh, pri tem se odtegne toliko toplote, da po izhlapenju vsakega grama vode $7\frac{1}{2}$ gramov zmrzne. Po Faraday-u sprejema zdaj napravljajoči se led negativno, vodne kaplje pa pozitivno elektriko. Po zakonu, da se nasprotno elektrizovana telesa privlačijo, oblivajo zmrzujoče vodne kaplje ledena zrna, ki se obdajajo z ledom in tvorijo snežnato, neprozorno plast s pozitivno elektriko. Ko potem padajo, postanejo negativna in se z nova potegnejo v burjo. Tako se ledena zrna na

škodo snežnate ledene plasti povečujejo in začnejo padati. Šumenje, ki se sliši ob tvorjenju toče v oblakih, narejajo točna zrna, katera se vsled elektrike zaletavajo in drgnejo drugo ob drugo.

S streljanjem proti oblakom doseči se morejo štiri učinki: stresanje zraka po zvočnih valovih, sopara, puh zraka in električno motenje. Ako se strel skozi strelni lívnik, nastane, kakor je znano, navpično kvišku se dvigajoči parni vrtinec. Kakor je prirodoslovec Tait opazoval, imajo ti vrtinci svojstvo, da se molekuli, iz katerih tisti obstojé, vrtijo okoli srednjega kroga in se drže kakor trden obroč, ki tok zraka premakne in drugega za seboj potegne. Zmerilo se je, da ti vrtinci gredó čez 2000 m na visoko, torej več kakor je potrebno, da se dosežejo oblaki s točo. Znano je, da je pred dvema letoma od našega poljedelskega in vojnega ministerstva semkaj na opazovanje odposlana komisija to visočino prevdarila le na 200 do 300 m.

Ti vrtinci pomešajo torej topli in nasičeni zrak z mrzlim, motijo tvorjenje elektrike in zamorejo na visočini odvracati tudi suhi tok zraka. Prof. Marangoni konča svoje predavanje z besedami: „Mnenje, da streljanje točo odvraca, zadobi v znanstvu zadostno oporo“.

Jaz pa končavam z zopetnim pozivom do vlade, naj ceno za streljanje proti toči potrebnemu smodniku toliko zniža, da posestnikom radi stroškov ne bo treba ž njim varčevati!

Dr. J. Vošnjak.

*) Sui mezzi per combattere la grandine. Firenze 1899.

O zatoru svinjske kuge.

Že dne 20. oktobra 1896 obrnil se je centralni odbor c. kr. kmetijske družbe štajerske do deželnega odbora s prošnjo, naj bi se izdala zakonita določila, po katerih se morajo za svinjsko kugo obolele ali kugosumne živali proti primerni odškodnini lastniku usmrtiti in zatreti ne le posamezno, da bi se spoznala bolezen, temuč vse skupaj.

Torej moremo z veseljem pozdraviti nastopni cesarski ukaz z dne 2. maja 1899:

Na podstavi § 14 osnovnega zakona o državnem zastopu z dne 21. decembra 1867 l. (drž. zak. št. 141) ukazujem tako:

§ 1. Da se kolikor moči hitro zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen), pobiti je treba na svinjski kugi obolele, potem svinjske kuge sumne, naposled tiste svinje, ki so z obolelimi ali sumnimi svinjami nastanjene v istem suhotovanju ali v isti staji, ali občujejo na istem pašniku in so zatagadelj sumne nalezbe.

Prav tako je ravnati tudi s tistimi gonjami in tistimi prenosilci (transporti) svinj po železnicah, na ladijah in na vozovih, med katerimi se je poistinila svinjska kuga.

§ 2. Svinje, ki so poginile in katere je uradujoča kugopazna komisija (§ 18 občnega zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880 l. drž., zak. št. 35) po zakolu spoznala za obolele na tej kugi, je po končanem razparanju z vsem drobom in odpadki vred po predpisu uničiti.

Svinje, ki so se po zakolu spoznale za zdrave, je v prid državnemu zakladu kar najbolje moči porabiti.

§ 3. Za tiste svinje, ki se po uradoma opravljenem zakolu spoznajo za kuge proste, se daje:

a) za konzumne svinje na podstavi ustanovljene teže zaklanih živalij z držječimi se plučami in srcem, prepono, jetrami, obistmi in obistno mastjo, potem z opornjaško mastjo vred, pridržavši določila §§ 5 in 6 povračilo iz državnega zaklada, ki znaša 95 odstotkov za kilogram preračunjene poprečne tržne cene, ki je bila v prejšnjem mesecu v dotičnem deželnem glavnem mestu za zaklane svinje vseh vrst uradno zaznamovana;

b) za plemenske svinje ista odškodnina kakor v odstavku a), a pribije se 25 odstotkov odškodnine iz državnega zaklada.

Kugopazna komisija razreduje svinje v „plemenske in konsumne svinje“ navadno po načelu, da pridejo vse pitane in rejne svinje in pa za pleme ne več sposobne živali in rezanci pod odstavek a), plemenski marjasci, breje ali doječe plemenske prasice in take mlade svinje, ki so, kakor je dokazano, določene za pleme, v odstavku b).

§ 4. V prvih 60 dneh, ko nastopi moč tega ukaza, se daje pridržavši določila §§ 5 in 6 tudi za tiste svinje, ki so se radi svinjske kuge uradno usmrtile ali po uradno

opravljenem zakolu spoznale za obolele na svinjski kugi, po teži teh svinj in sicer v povsem iztrebljenem stanju, povračilo iz državnega zaklada v znesku 50 odstotkov v § 3 oznamene poprečne cene, ako se je slučaj kuge v gornjem roku pravočasno naznanil.

Po preteku tega 60dnevnega roka se za svinje, ki so se spoznale za obolele, ne daje več ta odškodnina.

§ 5. V nastopnih slučajih se daje za svinje, pobite na podstavi tega ukaza, namesto v §§ 3 in 4 tega ukaza omenjene odškodnine samo povračilo v visokosti doseženega izkupila (§ 2), odbivši vse stroške, ki so nastali po uradnem opravljenem obvladovanju:

a) kedar se je opustilo o pravem času dati predpisano naznanilo (§ 15., odstavek 1 do 5 zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880 l., drž. zak. št. 35), da se je kuga pokazala ali da se sumi;

b) kedar je lastnik, njegov zastopnik ali pooblaščenec kriv, da se je kuga zatrosila s tem, da je v hlev postavil svinje proti veljavnim predpisom živinozdravstvene policije;

c) kedar nastane kuga najprej pri svinji, katera se je pred manj nego 40 dnevi (v trgovinskem prometu ali v zabeležnem postopanju) uvela iz ozemlja, kjer ta ukaz nima veljave in se ne dokaže, da se je ta svinja okužila še-le po uvozu, ali kedar se pri svinji, uvedeni v istem času, po zakolu na podstavi izida razparanja dokaže, da je mo-

rala žival že v času, ko se je uvela, biti okužena s to boleznijo.

§ 6. Če je bila med pobitimi svinjami v zadnjih 40 dneh tudi samo ena svinja, ki se je zoper prepoved uvela iz ozemlja, kjer ta ukaz nima veljave, se tistemu, ki je kriv ali sokriv, da se je zoper prepoved uvela, za te pobite svinje svinje sploh ne da odškodnina.

§ 7. Politično deželno oblastvo odločuje na prvi stopinji o prisodbi ali odsodbi odškodnine pripustivši priziv na ministerstvo za notranje stvari.

§ 8. Izkupilo, ki se doseže za pobite svinje (§ 2) izročiti je vselej pri tej priči državnemu zakladu.

Odškodnino, ki gre komu po §§ 3, 4 in 5, izplačati je iz državnega zaklada kar se da naglo in sicer najkasneje v 4 tednih, to je 28 dni, potem ko je dokončano razkuževanje.

§ 9. Ko se odstranijo vse svinje okuženega suhotovanja ali staje, naj da uradni živinozdravnik na državne stroške takoj korenito očistiti in razkužiti hleve, staje, gnojišča, hlevne opravne predmete in priprave, klančine za nalaganje živine, eventualno jih, ako je potrebno, uničiti. Ročna in vozna dela naj stranka pripravi brezplačno.

Ko se je razkuženje dokončalo, je dotični hlev skozi 8 dni dobro prezračiti.

Po preteku nadaljnih 40 dni, je uradno proglasiti, da je kuga prestala, ako se v dotičnem okraju (graščini) ne prigodi nov slučaj

bolezni ali pogina vsled svinjske kuge (svinjske kužne bolezni).

§ 10. Ako so se v kakem okraju (graščini) vse svinje podvrгла postopanju poboja, vzdržati je krajno (graščinsko) zaporo do 21. dne po tem, ko se je opravila razkužba.

§ 11. Prestopke tega ukaza ali na njegovi podstavi izdanih ukazil, kateri ne spadajo pod kazenske določbe občega zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880 l. (drž. zak. št. 35), oziroma pod kazenske določbe zakona z dne 24. maja 1882 l. (drž. zak. št. 51.) pokori naj politično oblastvo prve stopinje, oziroma glede na provenijencije po morju pomorskozdravstveno oblastvo prve stopinje z globami

ne pod 5 gld. in ne nad 100 gld., stekajočimi se v državni zaklad, ali pa z zaporom ne pod 24 ur in ne nad 20 dni.

Kedar se pak s takim ravnanjem zoper določbe tega ukaza ali ukazil, izdanih na njegovi podstavi, provzroči kaka v členu 1., § 45., zakona z dne 24. maja 1882 l. (drž. zak. št. 51.) navedena težka posledica, tedaj je nasprotovanje kakor pregrešek kaznovati po tem mestu zakona.

§ 12. Ta ukaz stopi z 8. dnem potem, ko se je razglasil, v moč.

Poblížnje določbe za izvršitev tega ukaza, zlasti glede v § 2 tega ukaza v misel vzete porabe pobitih svinj v prid državnemu zakladu, se določijo ukazoma.

Spomin pri čebelah.

Da je spomin matic boljši, nego ljudje sploh mislijo, opazoval sem že večkrat. Lansko leto prezimil sem mej drugimi tudi šest panjev čebel, kojih matice so bile oplojene šele koncem septembra.

Koncem marcija, torej pol leta pozneje, preiskaval sem toplega popoldne jednega izmed teh panjev in pri tej priložnosti odletela je matica s sata. Obdržal sem sat na tistem mestu, ker odletele matice povrnejo se navadno zopet na tisti kraj, odkoder so zletele, ako ne poznajo žrelo svojega panja. A čudil sem se, videvši, da je matica nekolikokrat precej neokretno okročila mali paviljon, potem pa odločno zletela v svoje stanovališče skozi žrelo, ki je bilo

z vratni čebelnjaka v pravem kotu. Matice ni morebiti privabilo obletavanje ali močno letanje njenega ljudstva, nasprotno, le malo čebel je bilo videti na bradi, dočim so čebele iz drugih dveh panjev močno letale. Drugi dan napravil sem isti poskus, in zopet je našla matica takoj svoje stanovališče. Vsled tega sem postal drzen in pustil sem letati tri druge matice jednake starosti. Dve od njih povrnili sta se potem čez malo časa v svoj panj, a tretja se je izgubila. Ali ni svojega stanovališča več spoznala, ali je bila nje izgube kriva katera druga okolščina, tega nisem mogel spoznati.

(Oest.-ung. Bienenzeitung.)

Graško tržno poročilo

od 8. do 14. junija 1899.

Govedina, 50 kil živa teža gld. 14-75 do 16-25; teletina 58—70 kr.; svinjetina 64—100 kr.; špeh sveži 64—72 kr.; po-vojeni 64—72 kr.; surovo maslo gld. —90 do 1-40; goveje maslo gld. 1— do 1-20; žmavec 64—68 kr. za 1 kilo.

Sejm za seno in slamo od 5. junija do 10. junija 1899. Na 81 vozeh bilo je 713 meterskih centov sena in na 35 vozeh 272 meterskih centov razne slame. Bil je slabeje obiskan kakor pre-tečeni teden. Seno, sladko gld. 2-10 do gld. 2-90, kislo gld. 2— do gld. 2-80. Ržena slama gld. 1-50 do gld. 1-90, pse-

nična slama gld. 1-50 do gld. 1-90, ovsena slama gld. — do gld. —, prosena slama gld. 1-40 do gld. —.

Živinski sejm bil je dne 15. in 16. junija 1899. Prignali so 336 volov, 80 bikov, 358 krav, 140 živih, 698 zaklanih telet, 1140 svinj, 58 glav drobnice, — konj.

Prodali so na Spodnje Avstrijsko: — volov, 14 bikov, 20 krav; v gorenji Štajer: 47 volov, 4 bike, 30 krav, — teleta; na Predarlško: 15 volov, 13 bikov, 31 krav, — telet; na Nemško: 3 vole, 9 bikov, 6 krav; na Švicarsko: 13 volov, 7 bikov, — telet; na Solnograško: 2 vola, 2 bika, 4 krave; na Češko: 10 krav.

Senjmi na Štajerskem.

Brez zvezdice so navedeni letni sejmi za blago, z eno zvezdico (*) so živinski sejmi, z dvema zvezdicama (**) sejmi za blago in živino.

Dne 24. junija: Konjice**; Laško**; Ščavnica (Stainz)**; Fürstentfeld**; Kirch-bach**; Irdning*; Hartberg am Lebing** v okr. Hartberg; Hieflau v okr. Eisenerz; Wald v okr. Mautern; sv. Lenart v Sl. G.**; Poljčane (senjem s ščetinovci) v mari-borskem okr.; sv. Janž** na Dravskem polju v ptujskem okr.; Čermožiše (Marija Trošt)** v rogaškem okr.; Podsreda** v kozjanskem okr.; Brežice (svinjski senjem); Stralleg v okr. Birkfeld; Ruprecht** v okr. Weiz; Ribnica** v marenberškem okraju.

Dne 26. junija: sv. Janž** v ar-vežkem okr.; sv. Križ v ljutomerskem okr.; Cmnrek**; Lipnica*; Hollenegg** v okr. Lonč (Deutschlandsberg).

Dne 27. junija: sv. Lovrenc na Dravskem polju** v ptujskem okr.

Dne 28. junija: Feldbach**; Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okr.; Gradec (senjem z govedi).

Dne 29. junija: Saala v okr. Voits-berg; sv. Peter v okr. Leoben; sv. Peter v okr. Oberwölz.

Dne 30. junija: Žreče** v konji-škem okr.; Geistthal v okr. Voitsberg; Gomilica** v lipniškem okr.; sv. Peter** v gornjeradgonskem okr.; Spodnja Pol-skava v slovensko bistriškem okr.; Breg pri Ptujju (svinjski senjem); Trnovec (sv. Bolfenk)** v ptujskem okr.; Ulimje*

v kozjanskem okr.; Rajhenburg** v sev-niškem okr.; Zopote** v brežiškem okr.; Pischelsdorf* v okr. Gleisdorf.

Dne 1. julija: Poljčane v mari-borskem okr. (senjem s ščetinovci); Bre-žice (svinjski senjem).

Dne 2. julija: Auffenhof v okraju Hartberg; cerkev sv. Ilj v okr. Hartberg; Oppenberg v okr. Rottenmann; Polensčak v ptujskem okr.

Dne 3. julija: Aflenz; Pletrovče** v celjskem okr.; Marija Tinsko** v šmar-skem okr. pri J.; Ligist** v okr. Voits-berg; cerkev sv. Ilj* v okr. Hartberg; Wildon**; Ptujška gora** v ptujskem okr.; Gleisdorf**; Garrach** v okr. Weiz; sv. Ilj pri Turjaku** v slovenjegraškem okr.; Velenje** v šoštanjškem okr.; mesto Maribor, levi Dravski breg (senjem z govedi in konji).

Dne 4. julija: Rečica** v gornje-graškem okr.; Rein** v okraju okolica Gradec; Stanz v okr. Kindberg; Vojnik* v celjskem okr.; sv. Ulrik** v okr. Lonč (Deutschlandsberg); Podplat** v rogaškem okr.; Radgona*; sv. Peter am Ottersbach** v cnureskem okr.; Videm* v brežiškem okr.; W.-Hartmannsdorf** v okr. Gleis-dorf; Vozenica** v marenberškem okr.; mesto Maribor, levi Dravski breg.